

kivántam ecsetelni, amint azt a vezetésem alatt álló erdőségekben hosszú évek során át megfigyeltem. Különösen arra akartam reámutatni, hogy a vörösfenyő telepítésénél igen óvatosan kell eljárni s hogy ennek a fanemnek a telepítése daczára régibb időből eredő biztató állaboknak, könnyen jár balsikerrel.

Lehetséges, hogy az eredmény más és jobb lett volna, ha a vörösfenyőt nem fenyegek, hanem lombfa közé kellett volna elegyíteni. Erre azonban a hercegi erdőségekben nem volt alkalom. Klump langeni erdőmester törekvéseit, hogy a vörösfenyőt a szomszédos állami erdők lombfiatalosaiba elegyítse, eddig hasonló csatlódás nem érte. Kívánatos volna, hogy vörösfenyőtelepítései a jövőben is csak örömet szerezzenek nekie.

Boden Ferencz porosz kir. erdőmester „Die Lärche, ihr leichter und sicherer Anbau in Mittel- und Norddeutschland durch die erfolgreiche Bekämpfung des Lärchenkrebses“ czimű legujabb, érdekes és tanulságos füzetében a vörösfenyőnek a szakemberek előtt sok helyen leromlott tekintélyét ismét lábra állítani igyekszik. A vörösfenyő természetes előfordulási körében tanusított viselkedésének beható tanulmányozása alapján növekedésének feltételeit és betegségeinek jelenségeit kutatja és szabályokat állít fel ezen fanem telepítésére és ápolására.

Mindazonáltal az a motto, hogy „az erdőgazdaság legnagyobb rejtélye a vörösfenyő“, a melylyel a szerző füzetét bevezeti, a jövőre sem fog jelentőségéből veszíteni.“ (B.)

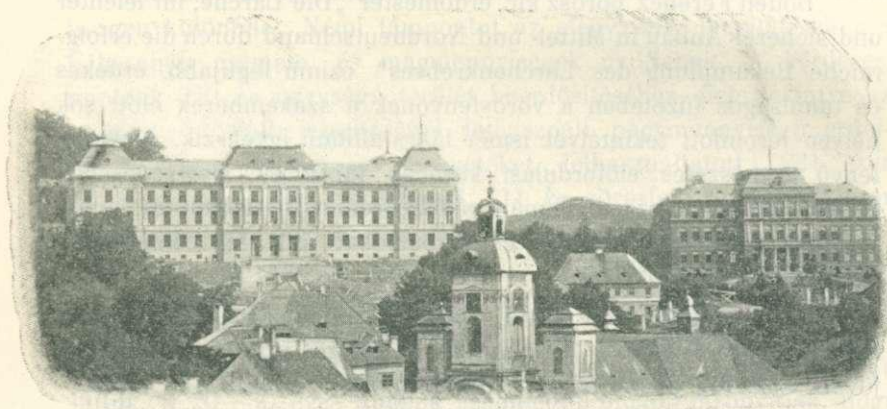
KÜLÖNFÉLÉK.

Emlékezetes fák. Az Erdészeti Lapok idei évfolyamának hasábjain már több ízben volt szó oly intézkedésekről, amelyek a történelmi jelentőséggel bíró, vagy kiváló szépségeikért és méreteikért fentartásra méltó fák megóvására vonatkoznak. Örömmel utalhatunk ezuttal arra, hogy a magyar földmivelésügyi kormány egy hasonló értelmű rendelkezést bocsátott ki, amely lapunk Erdészeti Rendeleték Tára czimű rovata alatt olvasható, s amelyre

tisztelt szaktársaink s az erdő minden barátjának figyelmét avval a kéréssel hívjuk fel, hogy ezen rendelet nemes intenczióit e maga működési körében lehetőleg előmozdítsa.

Az Erdészeti Rendeleték Tára 1899. évi évfolyama megjelent. Ára az Országos Erdészeti Egyesület tagjai részére 3 korona, másoknak 5 korona.

A bányászati és erdészeti akadémia palotáinak képét, a f. é. közgyűlést leíró multkori cikkünk kiegészítése-képen pótlólag bemutatjuk.

A bányászati és erdészeti akadémia palotáinak képe.

Balról a legujabban épült palota látható, jobbról a már 1891. óta használatban lévő épület áll. Az erdészeti tudományoknak tulajdonképen ez az utóbbi az otthona.

„A m. kir. államvasutak 1898. évi üzleti és forgalmi eredményei“ czim alatt a folyó évben megjelent értesítőből a hazai erdőgazdaságot érintő következő adatokat érdekesnek találom közölni.

Az áruforgalomra vonatkozó intézkedések közül meg-

említem, hogy a gyümölcsfa, erdei fa és csemete küldemények abban a kedvezőbb elbánásban részesültek, hogy gyorsárúként a mérsékelt gyorsárura vonatkozó határozmányok szerint kerültek szállításra és elszámolásra.

A vinkovce—brčkai h. é. vasut állomásairól Budapestre, Bécsbe és Fiuméba rendelt fára érvényben volt dijkedvezmény alapján elszállított mennyiség fokozatos emelkedést mutat, mert 1896. évben csak 379,561 q, 1897. évben 447,955 q, és 1898. évben pedig 361,602 q, szállított el.

A külföldi forgalom előmozdítása végett dijszabási intézkedések történtek egyéb nyers termények között a fa és kéreg kivitelének előmozdítása. Így pl. az osztrák-magyar-bajor vasuti, a rajna westfali osztrák-magyar vasuti köteléknél, faszénre pedig a kis-bocskói vasuti állomásról Bregenz, Buchs Lindau és St.-Margarethen állomásokra.

E dijszabások folytán a magyar-német fa és kéreg forgalomban az előbbi évvel szemben 1898. év folyamán 82711. q súly és 60,028 márka 56 fillér bevétel emelkedés mutatkozott; számbavehető emelkedés mutatkozott még a rajna-vesztfali osztrák-magyar kötelékben is. A dél német osztrák-magyar vasuti kötelékben a cserkivitel 105,000 q.-ra emelkedett, a mely az ország északkeleti és északi vidékeiről kerül forgalomba s alacsony díjtételek mellett ugyan, de nagy távolságban futja be a m. k. államvasutak vonalait.

A fának vasuton való szállítására adott dijkedvezményt az idézett értesítő a következő érdekes kommentárral kíséri.

Magyarország északkeleti részében s a délkeleti felföldön az utóbbi években megnyílt állami és helyi érdekű vasutak terjedelmes bükk és tülevelű erdőket tettek hoz-

záférhetővé. Ez erdőségekben élénk erdőipari tevékenység indult meg, melynek eredményeként nagy mennyiségű fűrészáru várt csakhamar értékesítésre. A készletek elhelyezését a külföldi piacokon elsősorban a gácsi és bukovinai hasonló termékek versenye nehezítette meg, másodszorban pedig az amerikai verseny állt szemben hazai termékeinkkel a német piacokon. Az előbb említett termelőterületről származó fa az osztrák állami vasutak által főképp az odessai és galatzi tengeri utirányok versenye folytán engedélyezett alacsony díjszabásokban, az amerikai behozatal pedig az olcsó termelési költségekben s a fokozatosan fejlődő német folyamhajózás útján elérhető alacsony szállítási költségekben találta versenyképességének legfőbb támaszát.

A hazai termékek részére új piacok szerzése, valamint az eddigi fogyasztó területek felvevőképességének fokozása csakis messzemenő díjmérséklés útján látszott elérhetőnek, miért is erdőipari termékeink versenyképességének fokozására a m. kir. államvasutakon 600 km.-nél hosszabb utat befutó kiviteli faküldeményekre az önköltségekkel határos egységtételek engedélyeztettek s ezek alapján közvetlen díjtételek hirdettettek ki Kovásznáról származó fára, Brassó átmenetről Elberfeldbe, Kölnbe, Frankfurt a/M.-ba, Gustavsburchba, Ludvigshafenba, Mainzba és Mannheimbe, tehát épen azon helyekre, hol a Rajnán és Majnán fölhajózott amerikai fenyő fűrészárukkal élénk kereskedés folyik kivitelünk nem kis hátrányára. Ugyancsak mérsékelt alapon díjtételek létesítettek Ágostonfalváról, Nagy-Szebenből, Szepsi-Szt.-Györgyről, Bélyről, Gilvácsról és Sárospatakról Oderberg átmenetre, az északi, északkeleti és északnyugati német területre szállítandó mindennemű fákra.

Elsősorban bizonyára ezen dijkedvezmények hatásának tulajdonítható az 1898. évben Németországba irányuló fakivitelünk emelkedése. Mig ugyanis az 1897. évben Magyarországból a Német birodalomban összesen 853,740 q. különböző nemű fa vitetett ki, addig 1898.-ban a kivitel 1.131,420 q-ra emelkedett, vagyis az előző év eredményét 277,680 q.-val multa felül.

Igyancsak a hazai erdőipar támogatását célozta azon dijkedvezmény is, mely Sušine-Gjurgjenovácrról Németországba szállítandó tölgyfakivonatra engedélyeztetett.

Hazai kikötőnk faforgalmának emelése érdekében az eddigi kedvezmények fentartattak és tovább fejlesztettek. A donga kivitel ennek daczára 158,464 q. (18.8%-nyi) csökkenést mutat ugyan, ez azonban kiegyenlítést nyer az egyéb haszonfa kivitelének 247,891 q.-nyi (13.8%-nyi) emelkedésében. (Feltűnőnek találom, hogy Fiumén át még hazánkba is hoztak be 2964 q. dongát.) Ez a körülmény azt látszik igazolni, hogy termelőink a tölgyfaállomány csökkenése és az amerikai verseny folytán már kevésbbé jövedelmező dongatermelés helyett, nagyobb figyelmet fordítanak a haszonfa kivitelére. A cserléből 22,322 q.-val (18.3%-kal) többet vittek ki, mint az 1897. évben, mert ekkor 121,983 q. 1898.-ban ellenben 144,315 q-t vittek ki. Ebből hazai állomásokról 133,482 q. szállítottak. Celluloseból 1898. évben hazai állomásokról 4485 q. volt a kivitel, az előző évi 8443 q.-val szemben, a mi közel 50% csökkenést mutat.

Szerbiába és Törökországba Zimonyon át 26,412 q. fa és faáru vitetett ki, mig a behozatal 1962 q-t tett ki, a melyből csak 699 szólott hazai helyre, a többi idegen területre ment. A kivitelnél az 1897. évhez képest 1986 q. a behozatalnál pedig 12,330 q. csökkenés mutatkozik.

Romániába összesen 564,838 q. faárut vittek ki, a melyből hazai állomásokon 559,343 q adatott fel, a többi külföldi állomásokról indított utnak. Az 1897. évihez képest itten 193,623 q többlet éretett el. Dongát 4371 q-t szállítottak, míg 1887.-ben 6540 q-t cellulozet 12,401, 1897.-ben 11,279, cserzőanyagot 1898.-ban 5667, 1897.-ben 13,366 q-t. Ugyanonnét a behozatal fánál és faáruknál 1898. évben 7329, 1897.-ben pedig 7466 p-t tett ki.

A romániai forgalomban az összes faáruknál az 1898. évi kivitel főképen az erdélyi állomásokra vonatkozólag mutat nagy emelkedést, mert míg az 1897. évben csak 366,632 q, az 1898. évben már 554,661 q-t vittek ki, a mi 51.3% emelkedésnek felel meg.

A magyar-olasz áruforgalomban Fiume, Ancona, Velenczén át kedvezményes közvetlen díjtételek engedélyeztettek a Tordáról és Zernestről Anconába és Velencébe szállítandó cellulose küldeményekre nézve, a mely anyagból 1898. évben 2088 q szállított el a magyar-olasz áruforgalomban.

Ugyanitt épület és haszonfából 160,846 q, tűzifából 126,660, dongából 25,841 q, fakéregből 13,398 q-val több szállított mint az előző évben, a faszénből ellenben 10,985 q-nál kevesebb. Az összes szállított mennyiség ez áruforgalomnál nincsen kitüntetve.

Végül felemlitem, hogy a m. kir. államvasutakon beleértve a saját számlájukra kezelt helyiérdekű vasutakat is az összes teheráruforgalom fanemükben a következő volt: Fa, épület és haszonfa 14.995,821, tűzifa 9.374,228, donga 2.839,787, fakéreg 903,662, végül faszén 1.104,327 p.

(Nagy Károly.)

A vasutak fafogyasztása. A m. kir. államvasutak már említett jelentésében érdekes adatokat találtam még a hazai vasutak által 1898. év folyamán beszerzett faanyagok értékéről. E jelentés szerint az említett évben a hazai vasutak és a két államvasuti gépgyár (budapesti és diósgyőri) összesen 4.858,826 frt értékű erdei terményt szerzett be, amely pénzüsszezből csak 31,872 frt adatott ki külföldön beszerzett erdei termékekre. Maga a m. kir. államvasutak 3.575,692 frtot adott ki ezen a czimen, a m. kir. á. v. budapesti gépgyára és a diósgyőri m. kir. vas- és aczélgyár pedig 362,093 frtot. Külföldön csakis a kassa-oderbergi és a szab. déli vasut szerzett be erdei termékeket, még pedig az előbbeni 30,475, az utóbbi pedig 1397 frt értékben.

A már kitüntetett összegén kívül még faiparczikkekre az összes hazai vasutak által 177,596 frt adatott ki s valamennyi tárgy belföldön szereztetett be.

(Nagy Károly, m. kir. főerdész.)

A katonaság által okozott károk megtérítésének szabályozása. A cs. és kir. közös, valamint a m. kir. honvédségi csapatok gyakorlataik közben gyakran jelentékeny károkat okoznak terményeinkben, ültetvényeinkben s ezeknek a károknak megtérítése körül követett eljárás sok panaszra és surlódásra adott okot a polgárság és a katonaság között.

Egyrészt tehát a polgárok tulajdonának a katonaság által megokolatlanul okozott károktól való hathatós megvédése s a károk gyors megtérítése, másrészt viszont a katonai csapatoknak illetéktelen zaklatásoktól való megkimélése érdekében a földmivelésügyi m. kir. minister a honvédelmi m. kir. ministerrel egyetértőleg a székesfőváros tanácsához intézett leiratában „határozványokat“ adott ki,

melyek a mezei és erdei károk megtérítésénél követendő eljárást szabályozzák.

Jóllehet ez a rendelet egyelőre csak a székesfőváros területén állomásozó katonai csapatok által elkövetett károkra vonatkozik, mégis általános érdekekkel bír, s ezért annak kivonatossan való közlését czélszerűnek és időszzerűnek tartjuk.

Szigoru különbséget kell tennünk katonai csapatok által gyakorlat közben és egyes katonai személyek által gyakorlaton kívül elkövetett mezei és erdei károknál.

Az 1895. évi XXXIX. t.-cz. 13. §-a szerint ugyanis a katonai igazgatás a magánosok tulajdonában levő földterületeket gyakorlatok tartására szabadon használhatja s e tekintetben azt sem a tulajdonos, sem a polgári bíróság nem korlátozhatja. Jövőben azonban az ilyen gyakorlatok megtartása felől a hely és az idő megjelölése mellett az illetékes ker. előljáróság előzetesen, rövid uton (telefon útján) értesítendő. Az előljáróság viszont az érdekelt tulajdonosokat értesíti azzal a felhívással, hogy földbirtokukon lehetőleg jelenjenek meg és hogy alkalmazott mező- vagy erdőőreiket a gyakorlat tartama alatt az őrzésükre bízott területeken való tartózkodásra utasítsák. Az ilyenkor okozott lényegesebb kárt és haszonvesztéseget a katonai igazgatás lehetőleg a *helyszínén* tartozik megfizetni, miért is a mező- vagy erdőőr a kárt lelkiismeretesen megbecsülni, a becslés eredményét pedig a gyakorló csapat parancsnokával és a netalán jelen lévő károsult földtulajdonossal azonnal közölni köteles.

Ha a becslést úgy a csapatparancsnok, mint a tulajdonos elfogadja, vagy közöttük, a kár és a haszonvesztesség tekintetében más megegyezés jött létre, úgy az okozott kár *azonnal* kifizetendő.

Ha a károsult tulajdonos nincsen jelen, a mező- vagy erdőőr a kárbecslés eredményét a gyakorlat befejezése után a tulajdonossal való közlés végett a ker. előljárásságnak annak megemlítése mellett, hogy a kárt mely csapat követte el és hogy az illető parancsnok a kárbecslésben kifogásolni valót talált-e vagy sem, azonnal írásban bejelenti.

A ker. előljárásság a becslést a tulajdonossal azzal a felhívással közli, hogy lehetőleg 24 óra, de legkésőbb 3 nap alatt nyilatkozzék az iránt, hogy a becslésben beenyugszik-e vagy sem? Az előljárásság azután a kárt okozó csapat parancsnokával is haladéktalanul közli a károsultnak a becslésre nézve tett nyilatkozatát.

Ha végre a gyakorlat színhelyén sem a tulajdonos, sem a mező- vagy erdőőr nincsen jelen, ez esetben a csapat parancsnoka az okozott kárról az előljárásságot értesíti, mely a kár megtörténtét a károsult féllel azonnal közli, hogy ez a kár megbecslése iránt intézkedhessék.

Ha a tulajdonos jelen nem volt, a kárösszeg a ker. előljárásság útján kézbesítendő.

Ha a becslést egyik fél sem fogadja el, vagy békés egyezség közöttük létre nem jött, akkor az 1895. évi XXXIX. t.-cz. 13. §-ában megemlített becselő-bizottsági eljárás alkalmazandó, de a katonai igazgatás utasítva van a megegyezésre elvből törekedni.

Tényleg katonai szolgálatban álló személyek gyakorlaton kívül okozott károkért személyesen felelősek s ez esetben a katonai büntető törvénykönyv 344. §-a értelmében is a mezei vagy erdőőröket, mint közbiztonsági közegeket, a mezei vagy erdei vagyon rongáláson vagy lopáson ért katonai személylyel szemben ugyanazok a jogok illetik meg, mint más polgáremberrel szemben. A mező-

vagy erdőőr köteles tehát a kárt okozót a kár nagyságának leírása mellett 24 óra alatt az illetékes hatóságnak bejelenteni, mely azután az iratokat az illető katonai parancsnoksághoz teszi át.

Kivánatos volna, ha ez az üdvös, a fentebbiek szerint okozott mezei és erdei károknak gyors és rövid eljárás útján való megtérítését biztosító és sok kellemetlenséget elhárító szabályzat az egész országra kiterjesztetnék; ez azonban, mint értesülünk, csak a székesfőváros területén erre vonatkozólag szerzendő tapasztalatok alapján később fog megtörténni. *(Cserny Gy.)*

Szárnyszótt vadkacsa mint csalkacsa. Már második esztendeje, hogy használok ezt a vadászati módot, még pedig igen jó eredménnyel. Augusztus és szeptember hónapokban van az ideje, de még később is, a meddig csak a vizek be nem fagynak, gyakorolható.

Julius végére a fiatal vadkacsák már teljesen kinőttek és ilyenkor estefelé kisebb-nagyobb seregekben hagyják el zsombékos, kákás nappali tanyájukat és kihuznak a gabonaföldekre, tarlókra, nagyobb nyílt vizekre, ahol az éjt töltik és csak hajnalban, szürkületkor térnek vissza a mocsárba. A seregek rendesen nyílt vízterületek körül fekvő gabonatóblákra, vagy egyenesen a vízbe szállnak, hogy onnét éjjel a tarlóra kilátogassanak. Ha tehát utjukat és éjjeli tartózkodási helyüket kipuhítottam, megválasztom a leshelyet, lehetőleg buza- vagy árpatarlón a nyílt vízhez lőtávolságra. Ha a keresztek még kinn fekszenek, amelyek a legalkalmasabb, abba vonom meg magamat, ha azonban a földekről már lehordták, akkor lesgödröt készíttetek. Átmérője körülbelül 1 méter, mélysége pedig annyi, hogy állva kényelmes kilövés essék belőle, de a guggoló vagy ülő vadászt teljesen elfödje.

Az aljában padka áll, mert a néha hosszú várakozásban bizony elfárad az ember. Azelőtt gödör helyett leskunyhót készíttettem nádból és abból próbáltam szerencsét, de észrevettem, hogy a vad nagyon óvakodik tőle és azonkívül akadályozza a szabad kilátást, szóval távolról sem oly alkalmas, mint a lessgödör.

Már juliushan, mikor a mocsaras, lápos helyeken vadászom, egy vagy két kacsát, melyeket megszárnnyaztam, de máskülönben bajuk nincsen, életben hagyok és otthon ketreczben etetem őket. Ezek a csal-kacsák. Megpróbáltam ugyan már sötétszinü házikacsát is kivinni és kikötni csalogatónak, de a huzók ezekre többnyire rá sem hederítettek. Nem tudom azért-e, mivel megismerték, hogy nem vérbeli rokonuk az ott lenn, vagy hogy nem is vették észre; annyi tény, hogy csak ritkán szálltak le melléje és ha nem siettem a lövéssel, mindjárt megint felemelkedtek. Azért utóbb csakis szárnyazott vadkacsákat használtam. Ezeket este, vagy félórával naplemente előtt kivittem a leshelyre, ott mindeniknek 10—12 méter hosszú spárgát kötöttem a lábára és az egyiket a nyílt vizen, a másikat leshelyemtől 25—30 lépésnyire kis faczövek segítségével kikötöttem. Ha a kacsák arra felé huztak, egy párszor a fejem fölött keringve, többnyire leereszkedtek vagy a vízre, vagy a tarlóra a kikötött kacsák közvetlen közelébe. Még a távolabb repülők is eltérültek felém, amit különösen annak tulajdonítok, hogy a két csalkacsa úgy a szárazon, mint a vizen ide-oda mozogott, tipegett, uszkált, hogy a spárgától valamikép szabaduljon.

Ha egy ruczacsapat leszállt, mindaddig ott maradtak fogolytársuk körül, míg rájuk nem lőttem, a csekély távolság folytán majd mindig eredménynyel. A vízre való lövésnél csak az volt a baj, hogy rendszeren annyira körül-

fogták a csalkacsát, hogy előbb fel kellett őket riasztanom és a levegőből lőnöm, nehogy a csalogatót is megsebez-
zem. Még csak azt akarom megjegyezni, hogyha egyik-
másik vadásznak talán nem sikerülne szárnyazoít kacsára
szert tenni — bár ez a vadászatok alkalmával igen gyak-
ran előfordul — úgy legjobban teszi, ha apró, repülni még
nem tudó, egy-két kis kacsát fogat az árkokban, vagy láposon
és azokat otthon ketreczben eteti és felneveli, hogy
majd augusztus és szeptember hóban, eselleg később is,
mint csalkacsákat használhassa. (ifj. Bartal Aurél.)

Közlemények a keskenyvágányu vasutak teréről. Ily
czimen a Roessemann és Kühnemann czég Nagel Zsigmond
szerkesztése mellett egy havi folyóiratot indított meg, a
mely az erdei, mezőgazdasági, ipari vasutak, sodrony-
kötélpályák, siklók stb. ügyét karolja fel, ily berendezé-
seknek jól sikerült képekkel illusztrált leírását hozza és
egyéb műszaki természetű közleményeket tartalmaz. Meg-
jelenik minden hó 10-én, ingyen. Szerkesztőség és kiadó-
hivatal Budapest, VI., Külső-Váczi-ut 79.

Halálozás. Böhm Ferencz ny. káptalani erdőmester,
az Orsz. Erd. Egy. alapító tagja, ugyszintén Boér János fő-
erdőőr és Tauber Manó fakereskedő, rendes tagok, el-
hunytak. Béke hamvaikra!

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

Hirdetmény

az 1900. év őszen megtartandó erdészeti államvizsga tárgyában.

Az őszi erdészeti államvizsga folyó évi október hó 29-én és
az erre következő napokon a fennálló szabályzat értelmében Buda-
pesten az országos erdészeti egyesület székházában d. e. 9 órakor
fog megkezdetni és folytatólag megtartatni.

A vizsgára jelentkezők felhivatnak, hogy a vizsga letehetésére
nyert engedélyt a vizsga megkezdése előtt a bizottság elnökének
bemutassák.

M. kir. földmívelésügyi miniszter.